

BİLSEM' LERE İLİŞKİN HATALI YARGILARIMIZ

Bu yazıda ülkemizde üstün zekalı (bu ifadeyi kasıtlı seçiyorum) tanısı almış öğrencilerin büyük çoğunluğunun destek eğitim aldığı bir kuruma yönelik hatalı yargılarımızdan bahsetmek istiyorum.

BİLSEM'ler uzun adı **Bilim ve Sanat Merkezi** olan sayısı 400'e ulaşan okul sonrası destek eğitimi veren resmî kurumlardır. BİLSEM'ler öğretmen aday göstermesinden sonra iki basamaklı süreçte iki zekâ testi uygulaması sonucu öğrenci seçen kurumlardır. Bu kurumların kıymetlerinin yanında yanlış yargılardan dolayı yanlış değerlendirilme olasılıkları bulunmaktadır. Dolayısıyla bu kurumlarla ilgili hatalı yargıların ele alınması ülkemizin eğitim sistemi için oldukça önemlidir. Aşağıda bazı önemli hatalı yargı örnekleri verilmektedir.

- 1- BİLSEM'ler tam zamanlı resmi okullardır.
- 2- BİLSEM'lere mülakatla öğrenci alınır.
- 3- BİLSEM'ler üstün zekalılar için tek resmi uygulamadır.
- 4- BİLSEM'ler sınavla öğrenci alır.
- 5- BİLSEM sınavına öğrenciler hazırlanıp girmelidir.
- 6- BİLSEM'ler üniversiteye hazırlamak için çok avantajlıdır.
- 7- BİLSEM'lerden alınan diploma ileride avantaj sağlamaktadır.
- 8- BİLSEM'lere hazırlanmaya yönelik kurslar ve online uygulamalar etkili ve katkı sağlayan uygulamalardır.

Bu yargıları tersten giderek ele alalım. Öncelikle BİLSEM'ler üstün zekalı tanısını almış öğrencilerin gereksinim duyduğu “öğrenmede derinlik”, “zorluk”, “gerçekçilik” ve “yenilik” gibi deneyimlerin sağlandığı yerlerdir. Burada uygulanan zorluk düzeyi ve derinlik üstün zekâ tanısı olan çocuklar için motive edici olduğu halde, üstün zekalı olmamasına rağmen kurs ve online uygulama desteği ile BİLSEM'e giren öğrenciler için yıkıcı olabilmektedir. BİLSEM'e hazırlanan çocuklarda 8-10 puan bir artış sağlamak mümkündür, fakat bu artış gerçekçi olmayan beklenti ve uygun olmayan eğitime dahil olma sonuçları da beraberinde getirebilmektedir. Dolayısıyla kurslar ve online uygulamalar etkili, öğretimde farklılaştırma yapabilen ve sürekli katkı sağlayan uygulamalar olmaktan çok uzaktır. BİLSEM'lerde program tamamlama belgesi dışında hiçbir belge verilmemektedir. Yani diploma ile mezuniyet söz konusu değildir. Dolayısıyla BİLSEM'lerin destek eğitim ve uygun öğrenme deneyimleri sağlama dışında diploma ile verilen özel bir avantaj sağlaması söz konusu değildir. BİLSEM'ler üniversiteye hazırlama konusunda avantaj sağlayan bir kurs niteliği taşımamaktadır.

BİLSEM'ler daha çok üst düzey düşünmeye yönelik etkinlik ve proje deneyimleri gibi çok kıymetli olan sınavlarla ölçülmesi çok zor olan ve çoğu zaman sınavlarda yer verilmeyen deneyimler sağlamaktadır. Soru çözme, üniversite sınav sorularını analiz edip teknik geliştirme gibi süreçler BİLSEM'lerde yer almamaktadır. BİLSEM sınavı diye adlandırdığımız süreçle ilgili hatalı yargımız değerlendirme ile sınavı eşdeğer algılamamızla ilgilidir. BİLSEM'lerde girişte sınav değil değerlendirme yapılmaktadır. Zekâ testleri ile zihinsel performans değerlendirmesi yapılmaktadır. Bu yolla BİLSEM'ler sağladıkları programa uygun çocukları belirlemeyi amaçlamaktadırlar. Üniversite ya da lise giriş sınavı gibi bir uygulama değil, genel zihinsel performansın değerlendirildiği bir uygulama söz konusudur. Sınavlara hazırlanıp üniversite ya da liseye girmek avantajlı olurken BİLSEM değerlendirmesine hazırlanıp girmek tam aksine zararlı olabilmektedir. BİLSEM'ler ülkemizdeki yaygın uygulamalardan olan sınavla daha çok iyi öğrenmiş öğrenciyi seçmekten ziyade yüksek zihinsel performansı olan ve programa uygun olan öğrenciyi belirlemeyi amaçlar. Tabi burada ifade etmekte fayda gördüğüm bir husus, BİLSEM'lerin müzik ve resim gibi yetenek alanlarındada öğrenci seçtiğidir. BİLSEM'ler ülkemizdeki üstün zekâlı öğrencilere yönelik tek resmi uygulama değildir. Destek eğitim odaları ve kaynaştırma uygulamalarının da varlığı söz konusudur. Bu uygulamalar okuldan çocuğu almadan destek eğitim sağlama amacı gütmektedir. Çok sık karşılaşılan bir diğer hatalı yargı, BİLSEM'lerde mülakat yapıldığıdır. BİLSEM değerlendirmesinin ikinci aşamasında yapılan bireysel zekâ testi uygulaması mülakat gibi ilgisiz bir kavramla ilişkilendirilmektedir. Bu doğru bir ifade değildir. BİLSEM'lerin mülakat aşaması olarak algılana ikinci basamak değerlendirme süreci, bir zekâ testinin bireysel uygulamasının yapılmasını içermektedir. BİLSEM'ler resmi bir tam zamanlı okulmuş gibi düşünülmektedir. BİLSEM'ler tam zamanlı diploma alınan resmi bir okul değildir. Okul sonrası destek eğitim veren bir resmi programdır. BİLSEM'ler üst düzey düşünme becerileri denilen problem çözme, yaratıcı düşünme, akıl yürütme gibi özelliklerin geliştirilmesi, proje deneyimi esasında derin öğrenmelerin desteklenmesi gibi uygulamalar barındıran bir program üzerine kuruludur. BİLSEM'ler, öğretim süreçleri esnasında TÜBİTAK projeleri, olimpiyatlara katılma, çeşitli uluslararası yarışmalara katılma ve bağımsız araştırma yapma gibi ek destekleyici etkinlikleri planlayan ve uygulayan kurumlardır. BİLSEM'ler için en kritik öneme sahip nokta, uygun öğrencilerin programa doğru bir yolla seçilmesidir. Dolayısıyla ek çalışmalar yaptırıp, eğitsel karşılığı olmayan on-line uygulamalardan yararlanmak hem değerlendirme sürecini hem de öğrencileri zor durumda bırakmaktadır. Bu hatalı yargılarımız doğru eğitsel karar almamızda engelleyici rol oynamaktadır. Bu yargılarımızı tanıyıp doğru olanlarla değiştirerek daha sağlıklı bir şekilde yol almamız mümkündür. BİLSEM gibi önemli bir kurumun uzman olmayan ve

sadece ticari amaçla girişimlerde bulunan kişilerin elinde bir aparat olmasının önünü kapamanın en önemli yolu bu yargıların değiştirilmesi ve doğru tercihlerin yapılmasıdır. Saygılarımla.
Nisan 2024

Prof. Dr. Mustafa Serdar Köksal
<http://www.mustafaserdarkoksal.com.tr/>
@mustafaserdarkoksal
Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, 06800, Beytepe/Ankara